

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ORTAÖĞRETİM FELSEFE DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

2017

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	4
1.1. ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI	5
1.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
1.3. YETERLİLİK VE BECERİLER.....	10
1.4. DEĞER EĞİTİMİ.....	13
2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI.....	17
2.1. TEMEL FELSEFE VE GENEL AMAÇLAR.....	17
2.2. ALANA ÖZGÜ BECERİLER.....	18
2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	19
2.4. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	21
3. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	22
3.1. KAZANIMLARIN YAPISI	22
3.2.SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI.....	23
10. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI.....	23
11. SINIF ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI.....	28

Eğitim ve öğretim, çağın gereklerine uygun olarak sürekli gelişen birikim ve tecrübeler ışığında yenilenen ve bitmeyen bir süreçtir. Bireyin hayatında eğitim süreci ile meydana gelen değişimin kalıcı hâle gelmesi ve bireyin dünyadaki değişime ayak uydurabilmesi, günümüz eğitim sistemlerinin temel belirleyicileri olarak kabul edilmektedir. Eğitim süreci ile kazanılan beceriler, bireylerin hayat standartlarının gelişmesinin yanı sıra ülkelerin küresel rekabet kapasitelerine ve demokratik gelişimlerine de önemli katkılarda bulunmaktadır. Günümüzün sosyal ve ekonomik şartlarında etkin rol oynayabilecek bireyler yetiştirebilmek, eğitim sistemlerinin uluslararası alanda rekabet edebilirliği ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bireyin ve toplumun değişen talepleri, bilim, teknoloji, öğrenme öğretme yaklaşım, kuram ve stratejilerinde son yıllarda yapılan araştırma ve çalışmalarla gerçekleşen değişim ve gelişmeler, ulusal ve uluslararası değerlendirmelerin sonuçları, öğretim programlarının güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bakanlığımız, gerek anılan gelişmeler ve gerekse 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu çerçevesinde, öğrencilerini sorumluluk sahibi, eleştirel düşünebilen, problem çözme ve karar verme becerileri yüksek bireyler olarak hayata hazırlamak için çalışmalarını sürdürmektedir.

Yapılan çalışmalar bağlamında farklı ülkelerin son yıllarda benzer nedenlerle güncellenen öğretim programları incelenmiş, eğitim öğretim alanında yapılan akademik çalışmalara ilişkin yayınlar taranmış, nicel ve nitel araştırma teknikleri kullanılarak öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerin yanı sıra üniversitelerden ve sivil toplum örgütlerinden görüşler alınmıştır. Toplanan veriler, Türkiye'nin çeşitli illerinde fiilen görev yapan öğretmen ve akademisyenlerden oluşan komisyonlarca değerlendirilerek öğretim programları güncellenmiştir. Ardından kamuoyunun görüşlerine sunulmuş, geri bildirimler doğrultusunda programlara son hâlleri verilmiştir.

Öğretim programlarıyla;

- üst düzey bilişsel becerilere (eleştirel, analitik, özgün ve yenilikçi düşünen, sorgulayan, yorum yapan vb.) sahip,
- akademik ve sosyal anlamda başarılı, öğrendiklerini önceki öğrenmeleri ve farklı disiplin alanlarıyla ilişkilendirebilen, edindiği bilgi, beceri tutum ve davranışları günlük hayatına aktarabilen, merak eden, araştıran, açık fikirli, liderlik ve girişimcilik ruhuna sahip,
- teknolojiyi etkili şekilde kullanılabilen ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilen, hızlı değişim ve gelişmelere uyum sağlayabilen,
- millî, manevi ve kültürel değerlerini özümsemiş, evrensel değerlere duyarlı, sosyal ve kültürel çeşitliliği takdir eden ve saygı duyan,
- öğrenmeye ve yeniliklere açık, öz güvenli, saygılı, dürüst, sorunlarla etkili şekilde baş edebilen, etik ilkelere uygun hareket eden, bir vatandaş olarak görev ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

1.1. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Öğrencilerin ne öğrendikleri, nasıl öğrendikleriyle yakından ilişkilidir. Bu bakımdan öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerin aktarılması sürecinin etkili ve verimli bir şekilde planlanması ve yönetilmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple etkili bir öğrenme öğretme sürecinin oluşturulması için aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

Öğrenme öğretme süreci öğrenci için anlamlı ve bütünleştirici olmalıdır.

- 1) Öğrenme öğretme sürecinin anlamlı olabilmesi için, öğrencilerin bireysel farklılıkları (ilgi, öğrenme ihtiyacı, hazır bulunuşluk düzeyi, öğrenme stili vb.) tespit edilmeli, öğretim yöntem ve teknikleri belirlenirken bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.
- 2) Anlamlı bir öğrenme için edinilen yeni bilgilerin günlük hayatta karşılığını bulması önemlidir. Bu bakımdan öğrencilerin öğrendiklerini çeşitli hayat durumlarında ve farklı disiplin alanlarında nasıl kullanabileceklerini kavramalarını sağlayan etkinlik ve çalışmalar yapılandırılmalıdır. Bu, öğrencilerin öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine ve hayat boyu araştıran ve öğrenen olmalarına katkı sağlayacak, öğrenmeyi daha anlamlı ve kalıcı hâle getirecektir.
- 3) Öğrencilerin yeni edindikleri bilgi ve becerileri önceki öğrenmeleri ile ilişkilendirmelerine imkân veren etkinlik ve çalışmalar tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Kullanılan öğrenme etkinlikleriyle öğrencilerin önceki öğrenmeleri geliştirilmeli, yanlış öğrenmeler düzeltilmeli, ilgileri çekilmeli ve öğrenciler sınıf içinde ve dışında anlamlı uygulamalar yapmaları için teşvik edilmelidir.

Öğrenme öğretme süreci değer odaklı olmalıdır.

- 4) Öğrenciler sınıf ortamına doğal ve içten bir merakla gelirler. Öğrenme ortamına bireysel ilgileri ve yeteneklerinin yanı sıra çeşitli kişisel ve kültürel deneyimlerini, toplumsal birikimlerini de taşırlar. Öğrenme öğretme süreci, öğrencilerin anılan bu zenginlik ve farklılıkları dikkate alınarak kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağlayan, olumlu his ve deneyimler kazanmalarını destekleyen, kendilerini ve başkalarını anlamalarına yardımcı olan, açık fikirliliği ve sorgulamayı besleyen, toplumsal bilinçlerini geliştiren bir usul ve üslupla yapılandırılmalıdır.
- 5) Öğrencilerin toplumsal ve evrensel değerleri keşfetmelerine fırsat sağlayan, değerleri benimseyerek tutum ve davranışa dönüştürmelerini destekleyen bir öğrenme öğretme ortamı oluşturulmalıdır. Bu ortamda öğretmen rehber olmalı, değerler eğitiminin sınıfla sınırlı kalmaması ve kalıcı olabilmesi için sınıf, okul ve aile iş birliği çerçevesinde aktif rol üstlenmelidir.

Öğrenme öğretme süreci motive edici olmalıdır.

- 6) Öğrenme öğretme sürecinde öğretmenler ve öğrencilerin birbirini tamamlayıcı sorumluluklara sahip oldukları göz önünde bulundurulmalı, öğrenciler kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu almaları ve öz değerlendirme yapmaları hususunda teşvik edilmelidir.
- 7) Öğrenciler bağımsız çalışmalar yapmaları, keşfettikleri yeni bilgileri, düşünce ve duygularını paylaşmaları için cesaretlendirilmelidir.
- 8) Öğrenme öğretme sürecinde kullanılan etkinlik ve çalışmalar öğrencilerin gelişimsel düzeyleriyle tutarlı olmalıdır. Ancak gerektiğinde öğretmenler öğrencilerin özgünlüklerini, sorun çözme ve araştırma becerilerini kullanmalarını gerektirecek zorlayıcı görevler yapılandırılmalıdır. Öğretmenler öğrencilerini farklı çözümler üretmeleri, başarılı problem çözücü ve araştırmacı olmak için gerektiğinde risk almaları konusunda yüreklendirmelidir.

Farklı öğretim yaklaşımları ve stratejileri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır.

- 9) Tek bir öğrenme öğretme yaklaşımına bağlı kalınmamalıdır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları, süreç içerisindeki gelişimleri ve ilerlemeleri dikkate alınarak farklı ve çeşitli öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinden yararlanılmalı, süreç içinde yapılan gözlemler doğrultusunda yeri geldiğinde bunlarda değişikliğe gidilmelidir. Farklı öğrenme stillerine hitap eden, kazanımlarda belirtilen bilgi ve becerilerle tutarlı, öğrencilerin akademik ve teknik konuları özümsemelerine yardımcı olan, ilgi ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik çeşitli öğretim stratejilerinden faydalanılması, öğrencilerin üst eğitim kurumlarında ve kariyerlerinde başarı şanslarını arttıracaktır.

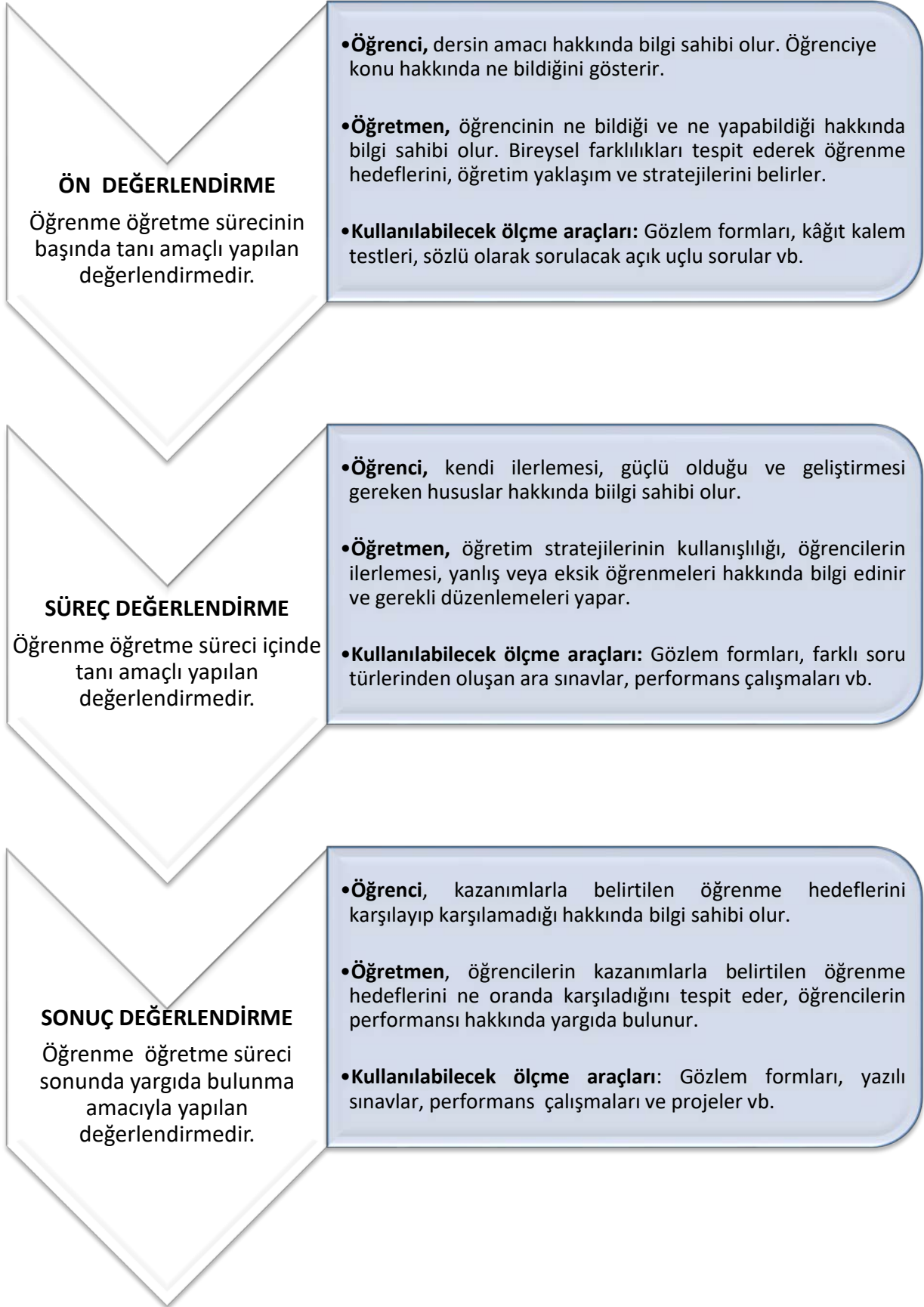
Öğrenme öğretme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojileri aktif şekilde kullanılmalıdır.

- 10) Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğrenme öğretme ortam ve uygulamalarını zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmesini destekleyecektir.
- 11) Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, İnternet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Kazanımlarla ilgili belgesel, film, simülasyon vb. materyallerden yararlanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve İnternetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle İnternette bulunan içeriklerde intihal yapılmaması, etik kurallara ve telif haklarına riayet edilmesi hususlarında duyarlı olunmalıdır.

1.2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Öğrenme öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ölçme ve değerlendirme uygulamaları yapılandırılırken aşağıdaki hususlar dikkate alınmalıdır:

- 1) Değerlendirme amacıyla kullanılacak ölçme araçları, öğretim programı kazanımlarının bilgi ve beceri boyutunun yanı sıra öğretim programıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilik ve beceriler ile tutarlı olmalıdır. Ölçme araçları yapılandırılırken kazanımların ve kazanım açıklamalarının belirlediği sınırlar göz önünde bulundurulmalıdır.
- 2) Ölçme ve değerlendirme uygulamaları sadece öğrenme ürününün değil, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin de değerlendirilmesine imkân sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Sürecin her aşamasında, farklı yaklaşımlar ve yöntemler kullanılarak öğrencilerin hedeflenen bilgi, beceri ve tutumları edinip edinmedikleri farklı zamanlarda ve farklı bağlamlarda gözlemlenmeli, performansları hakkında öğrencilere yapıcı geri bildirimler sağlanmalı, öğretme stratejileri alınan değerlendirme sonuçlarına göre gözden geçirilmeli ve gerek görülürse değiştirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme çalışmaları sürekli olmalıdır (Şekil 1).

Şekil 1: Değerlendirme Türleri

- 3) Değerlendirme çalışmaları, farklı öğrenci yetenek ve beceri düzeyleri, öğrencilerin gelişimsel düzeyleri, kültür ve okul/sınıf ortamı göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- 4) Bilişsel becerilerin ölçülmesinde kullanılacak olan yazılı sınavlar ve ders kitaplarında yer alan ünite ve/veya konu değerlendirme bölümlerindeki sorular hazırlanırken şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:
 - a. Sorular sadece konu ve kavram bilgisinin değil, üst düzey olarak adlandırılan bilişsel becerilerin (analiz etme, yorum yapma, çıkarımda bulunma, değerlendirme, sorgulama, eleştirel düşünme vb.) ölçülmesine fırsat sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır. Yazılı sınavlarda kullanılacak madde türleri belirlenirken kazanımların temsil ettiği bilişsel beceri düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır.
 - b. Yazılı sınavlarda ve ders kitaplarında yer alan sorular yapılandırılırken mümkün olduğunca öncüllerden yararlanılmalıdır. Yazılı metinler (gazete ve dergi haberleri, bilimsel makaleler, okuma parçaları, örnek olaylar, analogiler vb.), görseller (fotoğraflar, resimler, çizimler, karikatürler vb.) ve grafik düzenleyiciler (kavram haritaları, zihin haritaları, şemalar vb.) öncül olarak kullanılmalıdır. Öncül olarak kullanılan yazılı metinler öğrencilerin hayatlarının tüm alanlarında ihtiyaç duyacakları okuryazarlık becerilerini edinmelerine, görseller ve grafik düzenleyiciler ise eğitim hayatlarında ve iş dünyasında sıklıkla kullanacakları uzamsal becerilerin geliştirilmesine yardımcı olacaktır. Tek bir öncüle bağlı farklı türde ve çok sayıda soruya yer verilmesi çok adımlı akıl yürütme becerilerinin edinilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Soruların öncülün kullanılmasını, analiz edilmesini, değerlendirilmesini veya yorumlanmasını gerektirecek şekilde oluşturulmasına dikkat edilmelidir.
 - c. Sorular öğrencilerin günlük hayatla ve diğer disiplinlerle ilişkilendirme yapmalarını, eski ve yeni bilgileri birleştirmelerini sağlamalıdır. Günlük hayata dair durumların ve materyallerin kullanıldığı öncüllere dayalı sorular, öğrencilerin çıkarım yapma becerisini ölçerken edindikleri bilgileri nerede ve/veya hangi günlük hayat durumlarında kullanabileceklerine ilişkin farkındalık geliştirmelerini sağlayacaktır.
- 5) Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin değerlendirilmesinde bireysel veya grup çalışması şeklinde düzenlenmiş performans çalışmaları ve projelerden yararlanılabilir. Bunlar yapılandırılırken verilen görevlerin, gerçek hayat durumlarıyla ve diğer disiplinlerle ilişkilendirme yapılmasına, öğrencilerin daha üst öğrenim kurumlarında ve sonraki yaşantılarında kullanabilecekleri yazılı ve sözlü iletişim, araştırma yapma, iş birliği yapma, tasarım yapma, sunum yapma, rapor hazırlama, kaynak kullanma gibi becerilerini kullanmaya ve geliştirmeye teşvik edici olmasına dikkat edilmelidir.
- 6) Psikomotor ve duyuşsal becerilerin değerlendirilmesinde ise dereceli puanlama anahtarı veya derecelendirme ölçeği şeklinde tasarlanmış gözlem formlarından yararlanılabilir. Bu formlarda öğretim programıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen tutum ve değerlere ilişkin ölçütlere

(derse katılma, saygılı davranma, iş birliği yapma, sorumluluklarını yerine getirme, nezaket kurallarına uygun iletişim kurma vb.) yer verilmelidir. Gözlem formları yıl boyunca farklı zamanlarda ve sürekli olarak kullanılmalıdır. Öğrencilerin sergilemiş oldukları tutum ve davranışlara ilişkin zamanında ve yapıcı geri bildirimler verilmeli, öğrenciler olumlu tutum sergilemeleri konusunda motive edilmelidir.

1.3. YETERLİLİK VE BECERİLER

Toplumların teknoloji çağından bilgi çağına doğru ilerlemeleri ile son yıllarda meydana gelen bilimsel, teknolojik, sosyal değişim ve gelişmeler, toplumun öğrencilerden –geleceğin bireylerinden– beklentilerini de farklılaştırmıştır. Bu gelişme ve ilerlemeler, öğrencilere temel bilgi ve becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma yapma, sorun çözme gibi bilişsel; sosyal ve kültürel katılım, girişimcilik, iletişim kurma, empati kurma gibi sosyal; öz denetim, öz güven, yaratıcılık, kararlılık, liderlik gibi kişisel yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin tanımlamalar, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi tarafından 2008 tarihinde kabul edilen Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi; Millî Eğitim Bakanlığınca öğrenci, öğretmen, okul, ilçe ve il gelişim seviyelerinin ülke genelinde yıllık olarak izlenmesi, değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan “Millî Eğitim Kalite Çerçevesi”; Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, işçi ve işveren sendikaları, meslek örgütleri ve ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde ulusal ve uluslararası konu uzmanlarının katkılarıyla hazırlanan, 02/01/2016 tarih ve 29581 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” dikkate alınarak belirlenmiştir. Yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin tanımlamaların belirlenmesinde ayrıca “21. Yüzyıl Becerileri” olarak anılan yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin açıklamalar dikkate alınmıştır.

Kazanımların işleniş sürecinde bu yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasına ve geliştirilmesine yönelik yöntem ve tekniklerin kullanılması, etkinlik ve çalışmalara yer verilmesi, öğrencilerin bir üst öğretim kurumunda, meslek hayatlarında ve günlük hayatlarında başarılı ve üretken bireyler olmalarına katkı sağlayacaktır.

Tablo 1. Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Yeterlilikler ve Bu Yeterliliklerle İlgili Bilgi, Beceri ve Tutumlar

Yeterlilikler	Yeterliliklerle ilgili bilgi, beceri ve tutumlar
Ana dilde iletişim	1. Yazılı, sözlü ve sözlü olmayan iletişim araçlarını kullanarak etkili şekilde iletişim kurma. 2. Ortamın gereklilikleri doğrultusunda iletişim kurma 3. Duygu, düşünce ve görüşlerini sözlü ve yazılı olarak ortama uygun ve ikna edici şekilde ifade etme. 4. Dil becerilerini olumlu ve sosyal olarak sorumlu/sağduyulu şekilde kullanma.
Yabancı dillerde iletişim	1. Toplumsal gelenekleri, kültürel öğeleri, dil çeşitliliğini fark etme ve takdir etme. 2. Sözlü ve yazılı mesajları anlama. 3. İhtiyaçları doğrultusunda metinler okuma, okuduğunu anlama ve metin üretme. 4. Yaşam boyu öğrenmenin parçası olarak resmi olmayan dili (günlük konuşma dilini) öğrenme. 5. Kültürel çeşitliliğe saygı duyma. 6. Dil öğrenmeye ve uluslararası iletişime merak ve ilgi duyma.
Matematik yeterliliği	1. Matematik teorilerini, ölçümleri, temel işlemleri, formülleri, gösterimleri bilme. 2. Matematik kavram ve terimlerini anlama ve kullanma. 3. Günlük hayat durumlarında karşılaşılan problemlerin çözümünde matematiksel düşünme tarzını (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunumunu (formüller, modeller, yapılar, grafikler, tablolar) kullanma. 4. Temel matematik prensiplerini ve işlemlerini günlük durumlarda (evde ve/veya işte) uygulama. 5. Matematiğe karşı olumlu tutum geliştirme.
Bilim ve teknoloji yeterliliği	1. Doğal hayatı anlamak için sorular sorma ve delile dayalı sonuç çıkarma. 2. İnsan eylemlerinin sebep olduğu değişimleri kavrama. 3. Bireysel olarak doğal hayata karşı sorumluluklarını kavrama. 4. Doğal hayata ilişkin temel prensipleri, temel bilimsel kavramları, metotları, teknolojiyi, teknolojik ürünleri ve işlemleri bilme. 5. Bilim ve teknolojinin doğal hayat üzerindeki etkisini kavrama. 6. Bilimsel sorgulamanın özelliklerini kavrama. 7. Sebep sonuç ilişkisi kurma. 8. Etik ve güvenlikle ilgili konular hakkında bilgi sahibi olma.
Dijital yeterlilik	1. Bilgi çağı teknolojilerinin yapısını, günlük yaşam durumlarındaki (kişisel, sosyal ve iş yaşamında) rolünü ve sağladığı fırsatları kavrama. 2. Temel bilgisayar uygulamalarını (word işlemcisi, veri tabanları, bilgi depolama ve yönetme vb.) kavrama. 3. İş, boş zaman, bilgi paylaşımı, öğrenme ve araştırma için İnternet ve elektronik medyanın (e-posta vb.) fırsatlarını ve potansiyel risklerini kavrama. 4. Mevcut bilginin ve bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgulama. 5. Etkileşimli medyanın kullanımında dikkat edilmesi gereken yasal ve etik prensipleri kavrama ve sorumluluk sahibi şekilde kullanma. 6. Bilgiyi araştırma, toplama, işleme, eleştirel ve sistematik şekilde kullanma. 7. Sunulan bilgilerin güvenilirliğini sorgulama. 8. Bilgi üretmek, sunmak ve kavramak için gerekli araçları kullanma. 9. İnternet tabanlı servislere erişme, araştırma ve kullanma. 10. Bilgi çağı teknolojilerini kültürel, sosyal ve/veya profesyonel amaçlarla kullanma.
Öğrenmeyi öğrenme	1. İş ya da kariyer hedefleri için gerekli yeterlilik, bilgi, beceri ve nitelikleri bilme. 2. Kendi öğrenme stratejilerini, güçlü ve zayıf yönlerini bilme. 3. Eğitim, hizmet içi eğitim, rehberlik, danışmanlık fırsatlarını araştırma. 4. Daha sonraki öğrenmeler için gerekli okuryazarlık, matematiksel beceri ve bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerisi edinme ve geliştirme. 5. Öğrenmesini ve kariyerini yönetme. 6. Öz disiplin ve bağımsız çalışma becerileri edinme. 7. Öğrenme sürecinin bir parçası olarak iş birlikli çalışma, heterojen gruplardan faydalanma, öğrendiklerini paylaşma. 8. Kendi öğrenmesini ve çalışmasını değerlendirmek. 9. Gerek duyduğunda nasihat ve bilgi alma. 10. Kendisini motive etme ve kendisine güven duyma. 11. Problem çözme becerisi geliştirme. 12. Engel ya da değişikliklerle baş edebilme. 13. Önceki öğrenmelerinden ve deneyimlerinden yararlanma. 14. Öğrendiklerini çeşitli hayat durumlarında uygulama. 15. Öğrenme fırsatlarını arama ve değerlendirme.

Sosyal yeterlilikler	1. Farklı toplum ve çevrelerde (örneğin, iş) kabul edilen davranış kurallarını bilme. 2. Toplum ve kültürle ilgili temel kavramları bilme. 3. Kültürel çeşitliliğin farkında olma ve saygı gösterme. 4. Milli kültürel kimliğini özümseme ve diğer kültürlerle nasıl etkileşim içinde olduğunu kavrama. 6. Tolerans gösterme, empati kurma, dayanışma, iş birliği yapma. 7. Stresten ve çatışmalardan kaçınma. 8. Sosyoekonomik gelişmelere ve kültürler arası iletişime ilgi duyma. 9. Farklı bakış açılarına saygı duyma, ön yargıların üstesinden gelme ve uzlaşmacı bir tutum sergileme. 10. Demokrasi, adalet, eşitlik vatandaşlık, insan hakları, yerel, ulusal, uluslararası kuruluşlar hakkında bilgi sahibi olma. 11. Güncel gelişmeleri takip etme. 12. Ülkesinin tarihi ve dünya tarihi hakkında bilgi sahibi olma. 13. Toplumu ilgilendiren problemlerin çözümü ile ilgilenme. 14. Toplumsal ilişkilerde ve komşuluk ilişkilerinde yapıcı katılım sağlama. 15. Toplumsal uyumu sağlamak için paylaşılan değerleri benimseme ve bunlara saygı duyma. 16. Diğer insanların özeline saygı duyma.
İnisiyatif alma ve girişimcilik	1. Kişisel, profesyonel ve/veya iş hayatında fırsatların farkına varma. 2. Etik değerleri benimseme. 3. Etkili sunum yapma. 4. Uzlaşmacı olma. 5. Bireysel ve grup olarak çalışma. 6. Kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanıma ve sorgulama / değerlendirme. 7. Gerekli olduğunda risk alma. 8. Durum değerlendirmesi yapma. 9. Kişisel, sosyal ve iş hayatında inisiyatif alma ve yenilikçi düşünme. 10. Hedeflere ya da kişisel amaçlara ulaşmada kararlı olma.
Kültürel farkındalık ve ifade	1. Yerel, ulusal ve uluslararası kültürel mirasın farkında olma. 2. Önemli kültürel çalışmalar ve popüler kültür hakkında bilgi sahibi olma. 3. Kültürel ve dilsel çeşitliliğin farkında olma. 4. Yaşamda estetik faktörlerin önemini kavrama. 5. Sanat eserlerine ve sanat çalışmalarına değer verme ve takdir etme. 6. Kültürel yaşama katılma

1.4. DEĞER EĞİTİMİ

Bireyin ulusal ve evrensel değerlere sahip olması, değerler eğitimi edinip özümsemesine bağlıdır. Bu amaçla bireyin bilişsel olarak ahlaki değerlerin bireysel ve toplumsal hayata yapacağı olumlu etkileri fark etmesi, olumlu ve olumsuz değerleri ayırt etmesi, kuralları sorgulaması gerekir. Bu, çevresindeki sosyal problemler veya ihtiyaçlarla grup, kurum ve sosyal örgütleri ilişkilendirmesi, eylemlerinin kendisinde ve çevresinde meydana getirdiği değişiklikleri izlemesi, eylemlerini gerekçelendirmesi, tarihî, millî ve manevi değerleri bilmesi ve benimsemesi, çevresindeki olayları anlamlandırması ve yorumlaması ile mümkündür. Bununla birlikte bireyin ahlaki değerlere önem vermesi, sahip olması ve geliştirmesi, olumlu değerlere uygun davranmaya ve değişik kültürleri tanımaya istekli olması, insanların birlikte yaşamalarını destekleyen değerleri koruma ve geliştirme konusunda sorumluluk üstlenmesi, dostça ve kardeşçe yaşamaya özen göstermesi, insanların ihtiyaçlarına duyarlı olması, duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol edebilmesi, duyuşsal becerilerinin gelişimi ile doğrudan ilişkilidir.

Değerler; inanışlar, tarih, aile, kültür ve içinde yaşadıkları toplum tarafından şekillendirilir. Kişinin değerleri; aldığı kararları, yaptığı seçimleri, davranışlarını ve toplum içinde birlikte yaşadığı insanlar üzerindeki etkisini belirler. Okullar ve öğretim programları, sosyal davranış modelleri sağlayarak öğrencilerin değer sistemlerinin gelişiminde önemli rol oynar. Okuldaki etkinlikler aleni ya da örtük olarak öğrencilerin değerlere ilişkin bilgi ve kavrayışlarını, birey ve toplumun bir üyesi olarak belirli değerleri davranışa dönüştürmeleri için gereken becerileri geliştirmelerine yardımcı olur.

Öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerler on ana başlık altında toplanmıştır (Tablo 2). Bu değerler birbirlerinden kopuk değildir ve her biri farklı bir takım değerleri de içinde barındırmaktadır.

Tablo 2. Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Değerler ile Bunlara İlişkin Tutum ve Davranışlar

DEĞERLER	DEĞERLERLE İLİŞKİLİ TUTUM VE DAVRANIŞLAR
ADALET	Adil olma Eşit davranma Paylaşma
DOSTLUK	Diğerkâmlık Güven duyma Sadık olma Vefalı olma Yardımlaşma
DÜRÜSTLÜK	Açık ve anlaşılır olma Doğru sözlü olma Etik davranma Güvenilir olma Sözünde durma
ÖZ DENETİM	Davranışlarını kontrol etme Davranışlarının sorumluluğunu alabilme Öz güven sahibi olma
SABIR	Azimli olma Tahammül etme
SAYGI	Alçakgönüllü olma Başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma Diğer insanların kişiliklerine değer verme
SEVGİ	Aile birliğine önem verme Fedakârlık yapma
SORUMLULUK	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma
VATANSEVERLİK	Çalışkan olma Dayanışma Kurallara ve kanunlara uyma Tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma Toplumu önemseme
YARDIMSEVERLİK	Cömert olma Fedakâr olma İş birliği yapma Merhametli olma Misafirperver olma Paylaşma

Değerlerin, davranışa ve tutuma dönüştürülmesi teşvik edilmeli, öğrencilerde bu değerlere ilişkin farkındalık oluşturulmalıdır. Değerler eğitimi, eğitimin özü ve ruhudur. Ayrı bir program ya da konu alanı olarak görülmemelidir. Bu bakımdan okullar ve öğretmenler bu değerleri öğretim programlarının bütünüleyici bir parçası olarak ele almalı ve uygun yaklaşımları kullanarak öğrencilerine kazandırmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde değerlerin aktarılmasında, tutum ve davranışa dönüştürülmesinde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir.

Değer eğitimi, öğretim programlarındaki ifadelerden fazlasıdır.

Değerler, yalnızca öğretim programlarında yer alan ifadeler olmaktan çıkarılmalı, öğrencilere okul içinde ve dışında değerleri pratiğe dönüştürmeleri için uygun ve etkili fırsatlar sağlanmalıdır. Değer eğitimi, öğretmenlerle başlamaktadır. Öğretmen, değerlerin aktarımında model ve kolaylaştırıcı olmalıdır. Öğretmen değerleri belirlemeli, tanımlamalı ve öğrenme ortamı ile öğretim yöntem ve stratejilerini bunların aktarılmasını sağlayacak şekilde düzenlemelidir. Değer odaklı öğretim yaklaşımı, gerçek hayat durumlarını, simülasyonları ve rol oynamayı içeren deneyimsel öğrenmeye uygundur. Kavramlar, eylem ya da davranışlarla ilişkilendirilmelidir. Yardım severlik denildiğinde bunun nasıl görüldüğü hakkında da bilgi verilmelidir. Öğrencilerin kendi ve toplum değerlerini keşfetmelerine fırsat sağlanmalıdır.

Değerler, konu anlatımı şeklinde aktarılmamalı ve öğretim programı kazanımlarından kopuk olmamalıdır.

Değerler, öğrencilere kazanımların içerik boyutu (konu) ile ilişkilendirilerek aktarılmalıdır. Konudan kopuk bir şekilde verilen değerlerin özümsemesi zor olacak, anlamlılığını ve kalıcılığını yitirecektir. Öğrenme öğretme sürecinde, değerler aktarılırken konu anlatımından ziyade öğrencilerin akıl yürütme, sorgulama, araştırma, yorum yapma, ilişkilendirme ve değerlendirme becerilerini kullanabileceği çalışmalara yer verilmelidir. Öğrencilerin ahlaki ikilemlerin yer aldığı metinleri, gazete haberlerini okumalarına, çıkarımda bulunabilecekleri soruları cevaplamalarına, tartışmalarına, kendi görüş ve düşüncelerini ifade etmelerine, bu ikilemlerin bireysel ve toplumsal yaşama yansımalarını değerlendirmelerine olanak sağlayan etkinliklere yer verilmelidir.

Öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri, destekleyici bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.

Öğrenme öğretme ortamı, öğrencilerde olumlu his ve deneyimler uyandırmalı, kendilerini anlamalarına yardımcı olmalı, sorgulamayı desteklemeli, değerleri keşfettirmeli ve değerlere ilişkin bilgileri uygulamaya dönüştürerek anlamlı kılmalıdır. Sınıfta öğrencilerin kendilerini rahat ve güvende hissetmelerini sağlamak için toplum bilincini geliştiren, karşılıklı sevgi, saygı ve güven ortamı oluşturulmalı; ön yargılı ithamlara, kaba hitaplara ve ayrımcılığa müsaade edilmemelidir.

Değerler aktarılırken bütüncül bir bakış açısı benimsenmelidir.

Toplumsal değerlerin özümsemi ve aktarılması sadece sınıf ortamı ile sınırlandırılmamalıdır. Değer eğitiminde kapsamlı bir yaklaşım benimsenmeli, aile, okul çalışanları ve toplumdaki insanlar eğitim sürecine dâhil edilmelidir. Değerlerin aktarılmasında tek bir yöneme ve yaklaşıma bağlı kalınmamalı, farklı yöntem ve teknikler bir arada dengeli biçimde kullanılmalıdır.

2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ VE GENEL AMAÇLARI

Gerçekliğin ne olduğu, hayatın amacı ve hayatı anlamlı kılan değerler ile ilgili düşünceler felsefeyi her zaman ilgi odağı hâline getirmiştir. İnsana ve insan hayatına verilen değerin daha çok sorgulandığı çağımızda, felsefenin önemi daha da artmaktadır. Felsefe insanın, varlığın, evrenin, hayatın neliği ve anlamı, değerler sorunu, bilginin güvenilirliği, egemenliğin kaynağı, sanatın amacı ve değeri gibi konulardaki temel sorular hakkında sorgulayıcı eleştirel, yaratıcı ve bütüncül düşünmeyi içerir. Sorgulama yapabilen, farklı fikirlere saygı duyan, tartışma kültürü edinen, özgün, bağımsız, eleştirel ve mantıklı düşünme ile yorumlama yeteneğine sahip, insan düşüncesindeki değişim ve gelişimin farkında olan bireyler yetiştirilmesinde ve bu nitelikleri taşıyan bireylerden meydana gelen bir toplum oluşturulmasında felsefe eğitim ve öğretiminin önemli bir yeri vardır.

Felsefe Dersi Öğretim Programı, 10. ve 11. sınıf düzeylerinde verilecek olan felsefe derslerinin içeriklerini kapsamaktadır.

10. sınıf felsefe dersi öğretim programı ile öğrencilerin; insan, bilgi ve yaşanan dünya ile ilgili sorular sormalarını, sorulara ilişkin akıl yürütmeye dayalı yanıtlar aramalarını sağlamak ve felsefenin temel alanları ile soruları hakkında edinilecek bilgilerden hareketle, düşünme ve düşündüklerini ifade etme (dil ve yazı) becerilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Varlık, bilgi, etik ve estetiğe dair temel sorular üzerinden felsefi düşünmeye ve felsefenin diğer bilimlerle ve güncel sorunlarla ilişkilerine değinilmektedir. Öğrencilerin düşünmeye, araştırmaya, tartışmaya ve fikirler oluşturmaya, eylemlerinde insani-toplumsal, etik-ahlaki sorumluluk taşımaya ve siyasi-estetik duyarlılık göstermeye teşvik edilmeleri hedeflenmektedir.

11. sınıf felsefe dersi öğretim programı ile öğrencilerin; hem 10.sınıfta edinilecek temel felsefi düşünme kazanımlarının düşünce tarihindeki örnekleri üzerinden ilerletilmesi hem de felsefi düşünceye tarihsel ve bütüncül bir bakış açısı geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Felsefi düşünceyi anlamak ve geliştirmek için felsefe problematiğini ve tarihini bilmek önemlidir. Felsefe tarihi, felsefe problematiğinin gelişmesini gösterir ve gelişmenin mantığını kavratır. Dolayısıyla felsefe tarihinin kendisi de bir felsefe disiplini. Programda, felsefi düşünce dönemlerinin temel özellikleri, örnek filozoflar ve felsefi metinler değerlendirilirken dönemin koşullarının göz önünde bulundurulması ve bunların, çağımız koşulları ve güncel içerikleri ile ilişkilendirilerek yorumlanması esas alınmıştır. Bu analizlerden hareketle öğrencilerin akıl yürütme becerilerini geliştirmeleri, kendi düşünme etkinliklerini sözlü ve yazılı bir şekilde ifade etmelerine imkân tanınması amaçlanmıştır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan Felsefe Dersi Öğretim Programıyla öğrencilerin;

1. Felsefi terminoloji hakkında bilgi sahibi olmaları,
2. Felsefenin cevap aradığı temel sorulara karşı farkındalık geliştirmeleri,
3. Felsefi akıl yürütme becerilerini kullanarak felsefi sorulara verilen cevapları değerlendirmeleri,
4. İnsan düşüncesinin felsefe tarihi boyunca ortaya koyduğu problemleri ve bunlara ilişkin çözümleri ana hatları ile kavramaları,
5. Felsefenin temel sorularına filozofların ve felsefi yaklaşımların verdikleri cevapları analiz etmeleri,
6. Felsefenin diğer disiplin alanlarıyla ilişkisini kavramaları,
7. Felsefenin güncel hayatla ilişkisini kavramaları,
8. Felsefenin bireysel ve toplumsal rolünü kavramaları,
9. Tartışma kültürünü geliştirebilmeleri,
10. Düşüncelerini ifade ederken kavramları doğru ve yerinde kullanabilmeleri, ifade ettiği düşüncelerin tutarlı ve temellendirilmiş olmasına özen göstermeleri amaçlanmaktadır.

2.2. ALANA ÖZGÜ BECERİLER

Felsefe Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen başlıca yeterlilik ve beceriler aşağıda verilmiştir.

Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

Akıl Yürütme

Sorgulama

Argümantasyon

Analitik Düşünme

Eleştirel Düşünme

İfade ve Yazma Becerisi

Felsefi Okuryazarlık

Özgün Fikirler Üretme

2.3. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Felsefe derslerinin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi, tüm bu beceri ve kazanımların daha verimli bir şekilde sağlanabilmesi için derslerin işlenişinde;

- Felsefi terim bilgisi, felsefe bilgisi, kavram tartışmaları,
- Metin okuma ve anlama,
- Teori-uygulama birlikteliği,
- Sorgulama,
- Eleştirel düşünme
- Analitik düşünme,
- Yorum (hermeneutik) bilgisi,
- Diyalektik akıl yürütme,
- Disiplinler arası ilişki kurma,
- Güncelle ilişkilendirmeye özen gösterilmelidir.

Dersin yürütülmesine yönelik bu temel anlayışların yanı sıra dersin işlenişi ile ilgili dikkat edilmesi gereken bazı hususlar da bulunmaktadır.

Ders Kitabının ve Öğretmenin Ön Plana Çıkarılmaması: Öğrencilerin konuya odaklanmalarında önemli güçlüklerden birini kitap ve öğretmenin otorite figürü haline gelmesi oluşturmaktadır. Derslere kitaptaki tanımların aktarımıyla başlanırsa kitabın kendisi, kitapta geçen terim ve öne çıkan düşünür isimleri kendi başına “otorite” haline dönüşmekte, öğretmen aktarımıyla başlanırsa da öğretmen otorite figürü haline geçmektedir. O halde öğrenciler konu ile ilgili söz almaktan ve derse katılımdan çekinip doğrudan kitapta aktarılanı veya öğretmenin anlattıklarını doğrulama-destekleme eğilimine girmektedir. Bu yüzden bu durumlara dikkat edilerek öğrenciyi dersin ve öğrenmenin merkezi haline getiren bir yaklaşımla derslerin işlenmesi sağlanmalıdır.

Günlük Hayatla Bağ Kurulması ve Öğrenci Katılımının Sağlanması: Gerek bilim ve felsefe gerekse eğitim öğretimin esası konuya odaklanma olup bunun öğretilmesi yukarıdan veya davranışçı bir yaklaşımla değil, bizatihi konunun ve öğrencinin kendisinden hareketle sağlanabilirse bilginin içselleştirilmesi ve kalıcı hâle gelmesine imkân verilir. Bunun en etkili yollarından biri ise kitap veya öğretmen merkezli yaklaşımdan mümkün olduğunca problem (konu, bilginin kendisi) ve öğrenci merkezli bir yaklaşıma geçilebilmesidir. Derse başlarken öğrencilerin ortak sorumluluk almalarını teşvik etmek, ilgi ve katılımlarını artırmak üzere önce öğrencilere söz verilerek kavramları nasıl algıladıkları, kavramlara ne tür anlamlar yükledikleri, aralarındaki algı ve anlam farklılaşmalarının neler olduğu, ilgili kavramın medyada ve günlük hayatta hangi çağrışım ve anlamlarda kullanıldığı tartıştırılırsa,

öğrencilerin hem düşünüm (yüzleşme) yapmaları, farklı fikirleri ifade etmeleri hem de bir sonraki adımda ilgili terimin felsefede hangi anlamlarda kullanıldığını fark etmeleri ve felsefe ile günlük hayatları arasında bağ kurmaları kolaylaşmaktadır.

Derse Problem Merkezli Başlanması: Felsefe ders kurgusunda; kitap merkezli, ansiklopedik veya öğretmenin terim bilgisi ve konuyu doğrudan aktarması yerine, önce problemin öğrencilere hatırlatılması ve tartışılması beklenmektedir. Dersler işlenirken, öğrencilerden bir hafta sonra işlenecek dersin konusuna veya problemine ilişkin düşünceleri, soru oluşturmaları, araştırma yapmaları, fikir üretmeleri (yazılı hazırlık yapmaları) istenerek problem yönelimleri sağlanmalıdır (Hazır kaynaklardan başkasına ait mevcut değerlendirmeleri almaları değil bizzat kendilerinin bilgi toplamaları, araştırma yapmaları, bu bilgi veya araştırmaya dayalı olarak sorunun kendisine ilişkin kendilerinin düşünceleri, analiz yapmaları, çıkarım ve yorumda bulunmaları, sorgulamaları, fikir üretmeleri istenir).

Fikir Yürütmeye ve Düşünmeye Cesaretlendirme: Felsefe dersi, öğrencileri düşünmeye cesaretlendirmek üzere kurgulanmıştır. Felsefe Dersi Öğretim Programı düşünme, fikir oluşturma, akıl yürütme ve temellendirme ile felsefenin temel kavram, problem ve disiplinleri ile ilişkilidir; bu çerçevede bir yandan öğrencilerin felsefenin temel bilgi ve kavramlarını öğrenmesine ve felsefi bir perspektif kazanmasına özen gösterilirken aynı zamanda felsefi problemler başta olmak üzere araştırmaya, eleştirel düşünmeye, sorgulamaya, fikir üretmeye teşvik edilmesi gerekmektedir.

Sorun ve Düşüncenin Tarihselliği ve Güncelliği: Felsefi perspektif, güncel olanla tarihî olanı, olayla fenomeni birbirine bağlamakta, temel soruları hem işlevsel hem de çağları aşan bir şekilde açıklamaya çalışmaktadır. Öğrenciler, aynı sorulara verilen farklı yanıtlarla, klasik ve modern yanıtları, hem kendi bağlamları hem de kendi bağlamlarını aşan bir evrensellikte ve süreklilikte yüzleşmektedir. 10. sınıfta yer verilen terim açıklamaları ile bazı metinlerde tarihi bağlar kurulmakla birlikte daha sistemli olarak 11. sınıf dersleri problemi, çok daha temellendirmekte ve bütüncül hâle getirmektedir.

Eğitim Öğretim Yöntem ve Tekniklerinden Yaralanma, Materyal Kullanımı: Öğretim programında yer alan konuların işlenmesinde, ilgili konuların kazanımlarıyla ve günlük hayatla ilişkilendirme yapılmasına imkân sağlayan etkinlik ve çalışmalara yer verilmelidir. Öğretmen öğrencileri ders kitabında olmayan fakat program kazanımları ile örtüşen, derse ilişkin konuları sevdirecek roman, hikâye, makale, deneme, şiir, fıkra okumaya ve film seyretme gibi etkinliklere teşvik etmelidir. Öğretmen, öğrencilerin temel hak ve özgürlüklerini kavrayarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmelerinde ve milli, manevi ve evrensel değerleri kazanmalarında rehberlik etmelidir.

Ölçme ve Değerlendirme Araçlarının Kullanımı: Felsefe dersi, bilgi aktarımının ötesinde “düşünüm” temelli, sonuçtan daha çok süreç odaklı zihinsel-tinsel bir uğraşı olup ölçme değerlendirme araçları da bunu ölçmeye uygun olmalıdır. Felsefe becerilerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde;

eleştirel düşünme, sorgulama, yorumlama, uygulama, analiz etme, çıkarımda bulunma, değerlendirme yapma ve sentezleme gibi üst düzey bilişsel becerilerin ölçülmesine imkan sağlayan çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa ve uzun cevaplı madde türlerine yer verilmelidir. Değerlendirme yapılırken okuma metinlerinden alıntılar, örnek olayların, analogilerin, gerçek yaşam durumlarına ilişkin gazete ve dergi haberlerinin, görsellerin bireysel veya grup çalışmaları ile analiz edilmesi, tartışılması, bunlara ilişkin proje ve performans ödevleri yapılması sağlanmalıdır.

2.4. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

10. Sınıf Ünite, Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

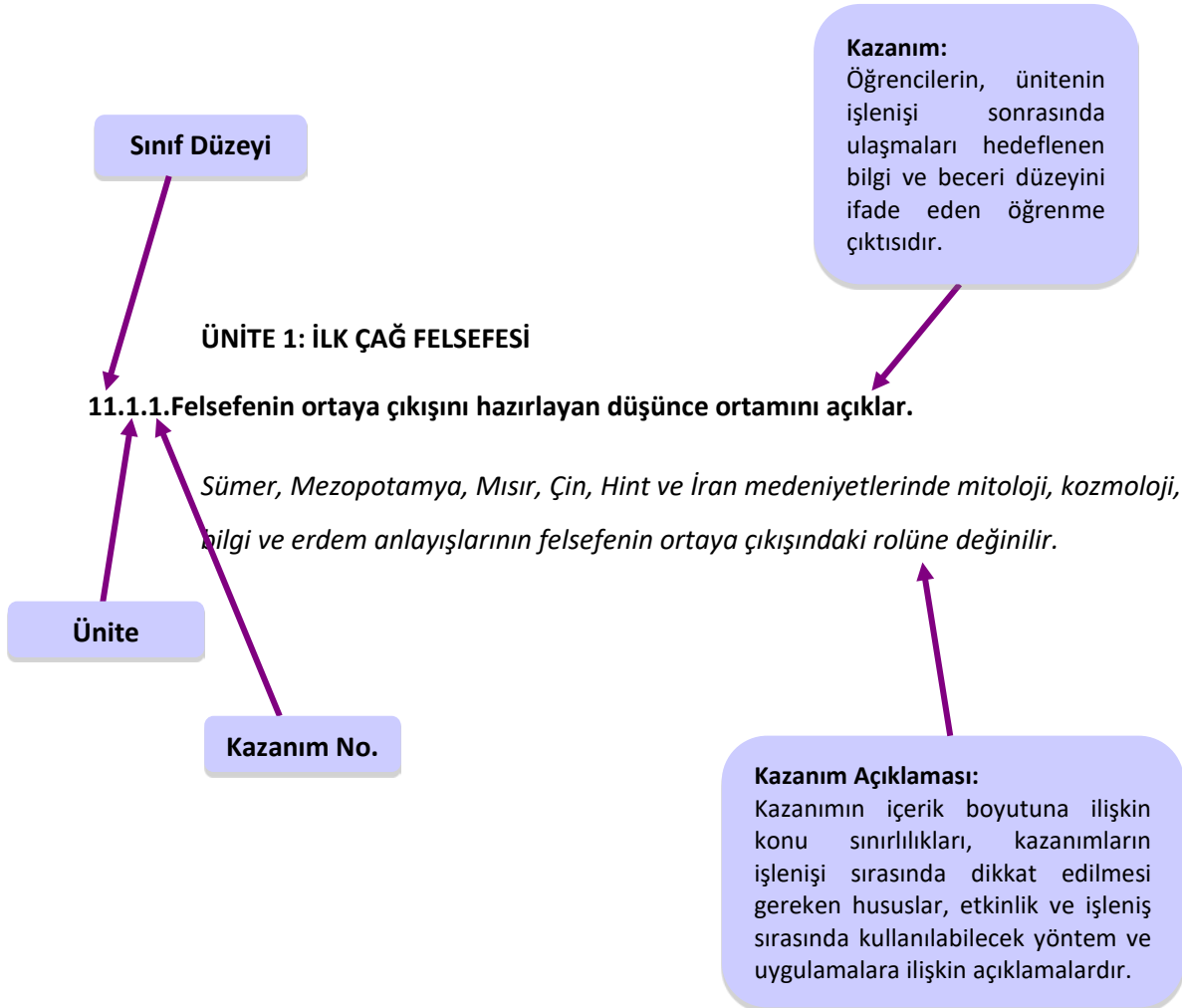
Ünite	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran (%)
Felsefeyi Tanıma	3	11	15
Felsefeyle Düşünme	4	13	18
Felsefenin Konuları ve Soruları	7	36	50
Felsefi Akıl Yürütme ve Yazma	4	12	17
TOPLAM	18	72	100

11. Sınıf Ünite, Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Ünite	Kazanım Sayısı	Süre/Ders Saati	Oran (%)
İlk Çağ Felsefesi	4	12	17
Orta Çağ Felsefesi	4	16	22
Rönesans ve 17. yy. Felsefesi	4	14	19
18. yy. Aydınlanma Felsefesi	4	12	17
Çağdaş Felsefe	4	18	25
TOPLAM	20	72	100

Felsefe Dersi Öğretim Programı 10. ve 11. sınıf düzeylerinde hazırlanmıştır. Kazanımların önünde yer alan desimal numaralandırmada ilk sırada yer alan 10 veya 11 sayıları sınıf düzeyini belirtmektedir. Daha sonra gelen rakam kaçınıcı ünite olduğunu, son rakam o ünite içinde kaçınıcı kazanım olduğunu göstermektedir. Desimal numaradan sonra ünitenin işlenmesinden sonra öğrencilerin ulaşmalarını beklediğimiz bilgi ve becerileri ifade eden kazanım bulunmaktadır. Kazanımın altında italik olarak yazılan açıklamalar da kazanımın içeriğinin netleşmesi amacıyla yazılmış sınırlandırmalar ve kazanımın işlenmesinde dikkat edilecek hususları ifade etmektedir.

3.1. KAZANIMLARIN YAPISI

3.2. SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

10. Sınıf Konu Kazanım ve Açıklamaları

ÜNİTE 1: FELSEFİYİ TANIMA

10.1.1. Felsefenin anlamını açıklar.

- a) Çeşitli sorulardan (Bilgi nedir?, Bilinç nedir?, Öz bilinç nedir?) hareketle düşünmenin önemi ve gerekliliğinin tartışılması sağlanır.
- b) Farklı düşünürlerin (Platon, Aristoteles, el-Kindi, Farabi, İbn-i Sina, I. Kant, K. Jaspers, Hilmi Ziya Ülken ve Takiyettin Mengüşoğlu) felsefe tanımlarına yer verilerek bu tanımların farklı noktalarının ayırt edilmesi sağlanır.
- c) Felsefe (philosophia) terimi kapsamında geçen sevgi, arayış, bilgi, hakikat ve hikmet (bilgelik/sophia) kavramlarının felsefeyle ilişkisine değinilir.
- d) Bilişim teknolojileri kullanılarak “Filozof kimdir?” sorusuna ilişkin bir sunum hazırlanması ve sunumun sınıf ortamında paylaşılması sağlanır.

10.1.2. Felsefi düşüncenin özelliklerini açıklar.

- a) Felsefenin sorgulama, merak etme, şüphe duyma, eleştirel, refleksif, birikimli, rasyonel, sistemli, tutarlı ve evrensel olma özellikleri vurgulanır.
- b) Felsefede temellendirmenin önemi üzerinde durulur.
- c) N. Uygur’un “Bir Felsefe Sorusu Nedir?” adlı makalesinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle felsefi soruların özelliklerinin yorumlanması sağlanır.

10.1.3. Felsefenin insan ve toplum hayatı üzerindeki rolünü örneklerle açıklar.

- a) Felsefenin bireysel ve toplumsal işlevlerine değinilir.
- b) Felsefe hayat ilişkisinin günlük hayattan örneklerle yorumlanması sağlanır.

ÜNİTE 2: FELSEFE İLE DÜŞÜNME**10.2.1. Akıl yürütme ve düşünmeye ilişkin kavramları açıklar.**

- a) *Görüş, argüman, önerme, tümdengelim, tümevarım, analogi, tutarlılık, çelişiklik, gerçeklik ve doğruluk kavramları üzerinde durulur.*
- b) *Örnek metinler verilerek bu metinlerdeki tutarlı ve çelişik ifadelerin belirlenmesi sağlanır.*

10.2.2. Akıl yürütme ve düşünmede dili doğru kullanmanın önemini açıklar.

- a) *Dilin ifade etme ve kavramlaştırma işlevi üzerinde durulur.*
- b) *Kavramları yanlış kullanmanın anlamı nasıl değiştirdiğine ilişkin günlük hayattan örnekler verilmesi sağlanır.*

10.2.3. Bir konuyla ilgili sorular oluşturur.

- a) *Felsefi sorularla diğer sorular arasındaki farklar vurgulanır.*
- b) *Seçilen konu örnekleri üzerinden öğrencilere yönlendirici sorular yöneltilerek konuya ilişkin kendi sorularını yapılandırmaları ve bu soruları sınıfta paylaşmaları sağlanır.*

10.2.4. Felsefi bir fikrin ya da argümanın güçlü ve zayıf yönlerini analiz eder.

- a) *Bir konuşma veya bir makale seçilerek konuşmacının yahut yazarın ileri sürdüğü fikir ve argümanların tespit edilmesi, argümanların güçlü ve zayıf yönlerinin tartışılması sağlanır.*
- b) *Öğrencilerin gazete, dergi, televizyon haberleri, tartışma programları veya filmlerde geçen felsefi bir fikri tespit etmeleri ve bu fikri temellendiren argümanların güçlü ve zayıf yönlerini sınıf ortamında tartışmaları sağlanır.*

ÜNİTE 3: FELSEFENİN KONULARI VE SORULARI**10.3.1. Varlık felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.**

- a) *"Gerçekten bir şey var mıdır?", "Varlığın mahiyeti nedir?", "Evrende amaçlılık var mıdır?" sorularından hareketle varlık felsefesinin konusu kısaca açıklanır.*
- b) *Felsefi bir metnin üzerinden varlık türlerinin sınıflandırılması sağlanır.*
- c) *Öğrencilerin hikâye, roman, kısa film veya belgesellerden birinde işlenen konuyu varlık felsefesi açısından değerlendirmeleri ve sınıfta paylaşımları sağlanır.*

10.3.2. Bilgi felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.

- a) *"Doğru bilgi mümkün müdür?", "Bilginin kaynağı nelerdir?", "Bilginin sınırları ve ölçütleri nelerdir?" sorularından hareketle bilgi felsefesinin konusu kısaca açıklanır.*
- b) *Felsefi bir metnin üzerinden doğruluk ve gerçeklik kavramları arasındaki ilişkinin tartışılması sağlanır.*
- c) *Öğrencilerin dergi ve gazete haberleri, internet, sosyal medya ve TV programlarında paylaşılan bilgileri, bilginin değeri ve güvenilirliği açısından tartışmaları sağlanır.*

10.3.3. Bilim felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.

- a) *"Bilim nedir?", "Bilimsel yöntem nedir?" sorularından hareketle bilim felsefesinin konusu kısaca açıklanır.*
- b) *Bilim felsefe ilişkisi üzerinde durulur.*
- c) *B. Russell'in "Bilgelikle birleştiğinde bilimin sağladığı kudret tüm insanlığa büyük ölçüde refah ve mutluluk getirebilir. Tek başına ise yalnız yıkıntıya yol açar." sözünden hareketle bilimle yaşam arasındaki ilişkinin tartışılması sağlanır.*

10.3.4 Ahlak felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.

- a) *"İyi ve kötünün ölçütü nedir?", "Özgürlük ve sorumluluk arasında nasıl bir ilişki vardır?", "Evrensel bir ahlâk yasası var mıdır?" sorularından hareketle ahlak felsefesinin konusu kısaca açıklanır.*
- b) *Felsefi bir metnin üzerinden yarar, mutluluk ve iyilik ilişkisinin yorumlanması sağlanır.*
- c) *Okul ortamında yaşanan durumlardan ve olaylardan hareketle özgürlük, sorumluluk ve kural (norm) ilişkisinin tartışılması sağlanır.*

10.3.5. Din felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.

- a) *"İnanç nedir?", "İman nedir?", "Tanrı'nın varlığı ile ilgili görüşler nelerdir?" sorularından hareketle din felsefesinin konusu kısaca açıklanır.*
- b) *Teoloji ve din felsefesi farkı üzerinde durulur.*
- c) *"Ben kimim?" sorusunun felsefe, bilim ve din açısından nasıl ele alındığının tartışılması sağlanır.*

10.3.6. Siyaset felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.

- a) *"Egemenliğin kaynağı nedir?", "Hak, adalet ve özgürlük nedir?", "İdeal devlet düzeni olabilir mi?" sorularından hareketle siyaset felsefesinin konusu kısaca açıklanır.*
- b) *Geçmişten günümüze egemenlik sorununun temel hak ve özgürlükler açısından tartışılması sağlanır.*
- c) *Öğrencilerin ülkemizde yaşanan sorunlardan birini araştırarak birey, toplum ve devlet ilişkileri bağlamında tartışmaları sağlanır.*

10.3.7. Sanat felsefesinin konusunu ve sorularını açıklar.

- a) *"Güzel nedir?", "Sanat nedir?", "Sanat eserin özellikleri nedir?" sorularından hareketle sanat felsefesinin konusu kısaca açıklanır.*
- b) *Felsefi bir metnin üzerinden sanat ve duyarlılık ilişkisinin yorumlanması sağlanır.*
- c) *Öğrencilerin yaşadığı şehrin ve bulunduğu okulun mimari yapısını estetik açıdan tartışmaları sağlanır.*

ÜNİTE 4: FELSEFİ AKIL YÜRÜTME VE YAZMA**10.4.1. Felsefi akıl yürütme becerilerini diğer alanlarda uygular.**

- a) *Toplumbilim, psikoloji, edebiyat veya siyaset bilimine ilişkin bir makalede öne sürülen fikirlerin tespit edilmesi sağlanır.*
- b) *Bu makaledeki akıl yürütme biçimlerinin (tümevarım, tümdengelim ve analogi) tespit edilmesi sağlanır.*
- c) *Felsefeden farklı bir konuda yazılmış bir makaleyi felsefenin varlık, bilgi ve değer perspektifi üzerinden yorumlanması sağlanır.*

10.4.2. Felsefi bir metni analiz eder.

Felsefi bir metin örneğinde; Metinde hangi felsefi kavramlar geçmektedir?, Metinde hangi felsefi problem veya problemler ele alınmaktadır?, Felsefi probleme veya problemlere filozofun bakış açısı nasıldır?, Kullanılan kavramlar ve savunulan fikirler, güncel sorunların anlaşılması ve çözümlenmesi için nasıl bir katkı sunabilir?” soruları yoluyla analiz ve değerlendirme yapılması sağlanır.

10.4.3. Verilen konu hakkında alternatif fikirler geliştirir.

Metin alıntılarına yer verilerek öğrencilerin bu alıntılardaki konu ya da durumla ilgili öne sürülen fikirleri belirlemeleri ve “Bu konuya farklı bir açıdan bakılabilir mi? , Bu konuyla ilgili sizden fikir öne sürmeniz istenseydi fikriniz ne olurdu?” gibi yönlendirici sorulardan hareketle aynı konuyla ilgili özgün fikirler geliştirmeleri sağlanır.

10.4.4. Bir konu hakkında felsefi bir deneme yazar.

Tutarlı, sistematik ve ikna edici bir şekilde temellendirilmiş bir denemenin yazılması sağlanır.

11. Sınıf Konu Kazanım ve Açıklamaları

ÜNİTE 1: İLK ÇAĞ FELSEFESİ

11.1.1. Felsefenin ortaya çıkışını hazırlayan düşünce ortamını açıklar.

Sümer, Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint ve İran medeniyetlerinde mitoloji, kozmoloji, bilgi ve erdem anlayışlarının, felsefenin ortaya çıkışındaki rolüne değinilir.

11.1.2. İlk Çağ felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- a) *Filozofların töz hakkındaki düşünceleri (Konfüçyüs, Thales, Anaximandros, Anaximenes, Empedokles ve Demokritos) ve değişim düşüncesi (Lao Tse, Herakleitos ve Parmenides) ele alınır.*
- b) *Sokrates ve Sofistlerin (Protagoras ve Gorgias) bilgi ve ahlak anlayışları ele alınır.*
- c) *Platon ve Aristoteles'in varlık, bilgi ve değer anlayışları ele alınır.*

11.1.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle İlk Çağ filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- a) *Konfüçyüs'ün "İdeal Bir İnsan ve Topluma Dair Konuşmalar" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak görüşünün irdelenmesi sağlanır.*
- b) *Platon'un "Sokrates'in Savunması" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle Sokrates'in bilgelik ve erdem anlayışının irdelenmesi sağlanır.*
- c) *Platon'un "Devlet" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun varlık, bilgi ve siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*
- d) *Aristoteles'in "Metafizik" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "dört neden" düşüncesinin irdelenmesi sağlanır.*

11.1.4. İlk Çağ felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- a) *Protagoras'ın "İnsan her şeyin ölçüsüdür." sözünün dayandığı argümanların güçlü ve zayıf yönlerinin tartışılması sağlanır.*
- b) *Öğrencilerin, "bilgi erdem ilişkisini" günlük hayatla ilişkilendiren özgün bir metin yazmaları sağlanır.*

ÜNİTE 2: ORTAÇAĞ FELSEFESİ**11.2.1. Orta Çağ felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.**

İlk Çağ felsefesinin Orta Çağ felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.2.2. Orta Çağ felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- a) *Orta Çağ Hristiyan felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.*
- b) *Orta Çağ İslam felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.*
- c) *Orta Çağ felsefesinin temel problemlerinden “inanç akıl ilişkisi” konusunda Hristiyan ve İslam felsefesinin yaklaşımları arasındaki farklar vurgulanır.*
- d) *Çeviri faaliyetlerinin İslam ve Batı felsefesine etkileri üzerinde durulur.*

11.2.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle Orta Çağ filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- a) *St. Augustinus’un “İtirafı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “Tanrı ve evren” ile ilgili görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*
- b) *Farabi’nin “El-Medinetü’l Fazıla” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak ve siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*
- c) *Gazali’nin “El-Münkız Mine’d-Dalal” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilgi görüşünün irdelenmesi sağlanır.*
- d) *İbn-i Rüşd’ün “Tehafut et-Tehafut el-Felasife” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “din felsefe ilişkisi” ile ilgili görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.*

11.2.4. Orta Çağ felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- a) *Anadolu bilgelerinin (Mevlana, Yunus Emre ve Hacı Bektaşî Veli) eserlerinden derlenen bir metinden hareketle tasavvuf düşüncesindeki ruh-beden ilişkisinin tartışılması sağlanır.*
- b) *Clemens’in “Anlamak için inanıyorum” sözünden hareketle “inanç akıl ilişkisini” ele alan özgün bir metin yazılması sağlanır.*

ÜNİTE 3: RÖNESANS VE 17. YÜZYIL FELSEFESİ**11.3.1. Rönesans ve 17. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.**

- a) 12. yüzyıldaki çeviri faaliyetleri üzerinde durulur.
- b) Orta Çağ felsefesinin Rönesans ve 17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.3.2. Rönesans ve 17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

- a) Hümanizm, bilimsel yöntem, kartezyen felsefe ve devlet hukuk felsefesi üzerinde durulur.
- b) Skolastik düşünce ile modern düşüncenin temel farkları üzerinde durulur.
- c) G. Galileo, N. Kopernik, I. Newton ve F. Bacon'ın bilimsel çalışmalarının Rönesans felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.3.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle Rönesans ve 17. yüzyıl filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- a) R. Descartes'ın "Felsefenin İlkeleri" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilgi ve varlık görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.
- b) B. Spinoza'nın "Ethica" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun ahlak görüşünün irdelenmesi sağlanır.
- c) T. Hobbes'un "Leviathan" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun devlet ve siyaset görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

11.3.4. Rönesans ve 17. yüzyıl felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- a) F. Bacon'ın "Bilgi güçtür." sözünün olumlu ve olumsuz yönlerinin güncel hayattan örneklerle tartışılması sağlanır.
- b) Ütopya kavramı ve türleri üzerinde durularak özgün bir ütopya yazılması sağlanır.

ÜNİTE 4: 18. YÜZYIL AYDINLANMA FELSEFESİ**11.4.1. 18. yüzyıl Aydınlanma felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıkla.**

Rönesans döneminin Aydınlanma felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

11.4.2. 18. yüzyıl Aydınlanma felsefesinin karakteristik özelliklerini açıkla.

- a) 18. yüzyıl Aydınlanma felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.
- b) Aydınlanma felsefesinin dönemin dil ve edebiyatla ilişkilerine değinilir.

11.4.3. Örnek felsefi metinlerinden hareketle 18. yüzyıl Aydınlanma filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

- a) J. Locke'un "İnsan Zihni Üzerine Bir Deneme" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilginin kaynağı konusundaki görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.
- b) I. Kant'ın "Pratik Aklın Eleştirisi" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "ödev ahlakı" anlayışının irdelenmesi sağlanır.
- c) F. Hegel'in "Tinin Fenomenolojisi" adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun "diyalektik idealizm" anlayışının irdelenmesi sağlanır.

11.4.4. 18. yüzyıl Aydınlanma felsefesindeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

- a) J. J. Rousseau'nun "İnsan özgür doğar oysa her yerde zincire vurulmuştur." sözünden hareketle özgürlük probleminin tartışılması sağlanır.
- b) Günlük hayatta kullanılan bilgilerde aklın ve deneyin rolüne ilişkin özgün bir metin yazılması sağlanır.

ÜNİTE 5: ÇAĞDAŞ FELSEFE**11.5.1. Çağdaş felsefeyi hazırlayan düşünce ortamını açıklar.**

Aydınlanma felsefesinin Çağdaş felsefe akımları üzerindeki etkilerine değinilir.

11.5.2. Çağdaş felsefenin karakteristik özelliklerini açıklar.

a) Çağdaş felsefenin temel özellikleri, problemleri ve bazı ana akımları (fenomenoloji, hermeneutik, varoluşçuluk, diyalektik materyalizm, mantıksal pozitivizm, yeni ontoloji) üzerinde durulur.

b) Türkiye’de felsefi düşünceye katkıda bulunan felsefeciler üzerinde durulur.

11.5.3. Örnek felsefi metinlerden hareketle Çağdaş felsefe filozoflarının felsefi görüşlerini analiz eder.

a) F. Nietzsche’nin “Böyle Buyurdu Zerdüş” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “yeni değerler inşası ve güç istenci” görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

b) H. Bergson’un “Bilincin Dolaysız Verileri Üzerine Deneme” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilginin kaynağı konusundaki düşüncelerinin irdelenmesi sağlanır.

c) J. P. Sartre’ın “Varoluşçuluk” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun “varoluş” görüşlerinin irdelenmesi sağlanır.

d) T. Kuhn’un “Bilimsel Devrimlerin Yapısı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle filozofun bilim anlayışının irdelenmesi sağlanır.

11.5.4. Çağdaş felsefedeki örnek düşünce ve argümanları felsefi açıdan değerlendirir.

a) N. Topçu’nun “İsyah Ahlakı” adlı eserinden alınan veya derlenen bir metinden hareketle düşünürün ahlak hakkındaki görüşlerinin tartışılması sağlanır.

b) K. Popper’in “Ben yanlışmış olabilirim ve sen haklı olabilirsin ve ortak çaba sonucunda belki doğruluğa biraz daha yaklaşabiliriz.” sözünden hareketle bilginin doğruluğu ile ilgili özgün bir metin yazılması sağlanır.

